

O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASI MOLIYASINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY ASOSLARI

Odilova Iroda¹

Oriental universiteti

KEYWORDS

xizmat ko'rsatish, moliyaviy munosabatlar, ustav kapitali, iqtisodiy islohot, xizmatlar sifati, moliyaviy barqarorlik, tadbirkorlik, huquqiy asos.

ABSTRACT

Mazkur maqolada O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasining moliyasini tashkil etishning nazariy asoslari yoritilgan. Xizmat ko'rsatish sohasidagi moliyaviy munosabatlarning tarkibi, tamoyillari, ularning iqtisodiy mazmuni va huquqiy asoslari tahlil qilinadi. Xususan, xizmat ko'rsatuvchi korxonalar o'rtasida yuzaga keladigan pul munosabatlari, daromad va xarajatlarni boshqarish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan mexanizmlar ko'rib chiqiladi. Mamlakatdagi iqtisodiy islohotlar fonida ushbu sohani rivojlantirish uchun taklif va xulosalar bildirilgan.

2181-2675/© 2025 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.15684989**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Mamlakatimiz iqtisodiyotida xizmat ko'rsatish sohasining hissasi asta-sekinlik bilan oshib bormoqda. Yaqin tarixga nazar tashlaydigan bo'sak, iqtisodiyot deyilganda, asosan moddiy ishlab chiqarish tushunilar edi. Endilikda iqtisodiyot deyilganda uning ko'lami faqat ishlab chiqarish emas, balki minglab xizmat turlarini birlashtirgan sohalar majmuiga aylanib bormoqda.

Jamiyatimiz taraqqiyotining bosh omillaridan biri milliy daromadni yaratuvchanlik faoliyatida ishtirok etuvchi xo'jalik sub'ektlari faoliyatini samaradorligini oshirish va amaldagi iqtisodiy islohotlarning ustivor yo'nalishlaridan kelib chiqqan holda tadbirkorlik faoliyatini keng ko'lamda rag'batlantirish, milliy valyuta barqarorligini ta'minlash, mamlakat milliy iqtisodiyotining eksport potensialini oshirish kabi makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash yo'nalishidagi islohotlar hisoblanadi. Buning uchun esa turli xil mulk shakllarida faoliyat yurituvchi xo'jalik sub'ektlarida tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish va ularning ishlab chiqarish jarayoni samarasini o'sishidan manfaatdorligini oshirish bo'yicha yetarli moliyaviy-iqtisodiy zamin yaratilish lozim.

Mahsulot realizatsiyasidan tushumning iqtisodiy mazmuni, birinchidan, ijtimoiy takror ishlab chiqarishning iqtisodiy-moliyaviy natijalarini puldagi aks etishi hisoblanadi. Shuningdek

¹ Oriental universiteti 2-kurs magistri

mahsulot realizatsiyasidan tushum takror ishlab chiqarish jarayonidagi yaratilgan tovar hamda ko'rsatilgan xizmatlarning abstrakt va konkret mehnatini o'zida aks ettiradi, ya'ni takror ishlab chiqarish jarayonining qayta ishlab chiqarish, taqsimlash, ayirboshlash, iste'mol bosqichlaridagi harajatlarning hamma elementlarini va foydani, ya'ni yangidan yaratilgan qiymatni o'z ichiga oluvchi asosiy moliyaviy kategoriya hisoblanadi.

Ilmiy izlanishlarimizda ta'kidlaganimizdek, — Mamlakatimiz moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda xizmat ko'rsatish va servis sohalari moliyasining mukammal tarzda yo'lga qo'yilganligi, moliyaviy jihatdan yuqori potensialga ega ekanligi hamda xizmat turlarining sifatliiligi muhim rol o'ynaydi².

Xizmat ko'rsatish va servis sohasining moliyasi tadbirkorlik faoliyati davomida xizmat ko'rsatish va uni sotishni tashkil qilish, o'zining moliyaviy resurslarini shakllantirish, mablag' bilan ta'minlashning tashqi manbalarini jalb qilish va ulardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan turli pul munosabatlarda vujudga keladi. Boshqa so'z bilan aytganda xizmat ko'rsatish va servis sohasining barcha pulli munosabatlari moliyaviy munosabatlardir. Moliyaviy munosabatlar xizmat ko'rsatuvchi korxonaning o'z kapitalini, markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan pul fondlarini tashkil qilish va sarflash bilan bir vaqtda sodir bo'ladi. O'zining iqtisodiy mazmuniga ko'ra xizmat ko'rsatish va servis sohasining moliyaviy munosabatlari quyidagi yo'nalishlar bo'yicha guruhlanishi mumkin:

- 1) xizmat ko'rsatish korxonasini tashkil qilish vaqtida – ustav kapitalini tashkil qilish bilan bog'liq bo'lgan ta'sislar o'rtasidagi pul munosabatlari. Ustav kapitali ishlab chiqarish fondlarini tashkil qilishning dastlabki manbai bo'lib hisoblanadi;
- 2) xizmat ko'rsatish va sotish bilan bog'liq bo'lgan o'zaro korxonalar o'rtasidagi pul munosabatlari. Bu asosan mol etkazib beruvchilar bilan xaridorlar o'rtasidagi munosabatlardir;
- 3) qimmatli qog'ozlarni muomalaga chiqarish va joylashtirish, o'zaro kredit berish va qo'shma korxonalarni tashkil eishda hissa qo'shib qatnashish bilan bog'liq bo'lgan xizmat ko'rsatish va servis sohalari o'rtasidagi pul munosabatlar;
- 4) harajatlarni mablag' bilan ta'minlash, foyda va aylanma mablag'larni taqsimlash va sarflash bilan bog'liq bo'lgan korxonalar bilan ularning filial, sex, brigada kabi bo'limlari o'rtasidagi pul munosabatlar;
- 5) daromadlarni taqsimlash va sarflash, aksiya va obligatsiyalarni chiqarish va joylashtirish, aksiyalar bo'yicha dividendlar va obligatsiyalar bo'yicha foiz to'lovlari to'lash bilan bog'liq bo'lgan xizmat ko'rsatuvchi korxonalar bilan ularning ishchi xodimlari o'rtasidagi pul munosabatlar;
- 6) xizmat ko'rsatuvchi korxonalar bilan ularning yuqori tashkilotlari o'rtasida, xolding ichida, korxona a'zo bo'lgan uyushma va assosiasiyalar bilan vujudga keladigan pul munosabatlar. Moliyaviy munosabatlar markazlashtirilgan maqsadli pul fondlarini va rezervlarni tashkil qilish, taqsimlash va sarflash, marketing izlanishlarini, ilmiy-tekshirish ishlarini bajarish,

² Bo'tayev O'.Sh. Moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda xizmat ko'rsatish korxonalari moliyasining ahamiyati. Maqola. Moliya-bank tizimini modernizatsiyalashning dolzarb masalalari mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. T.: — Iqtisod-moliyal, 2015, 135-b.

ko'rgazmalar tashkil qilish, investisiya loyihalarini amalga oshirish va aylanma mablag'larni to'ldirish uchun qaytarish sharti bilan moliyaviy yordamlar ko'rsatish jarayonida vujudga keladi;

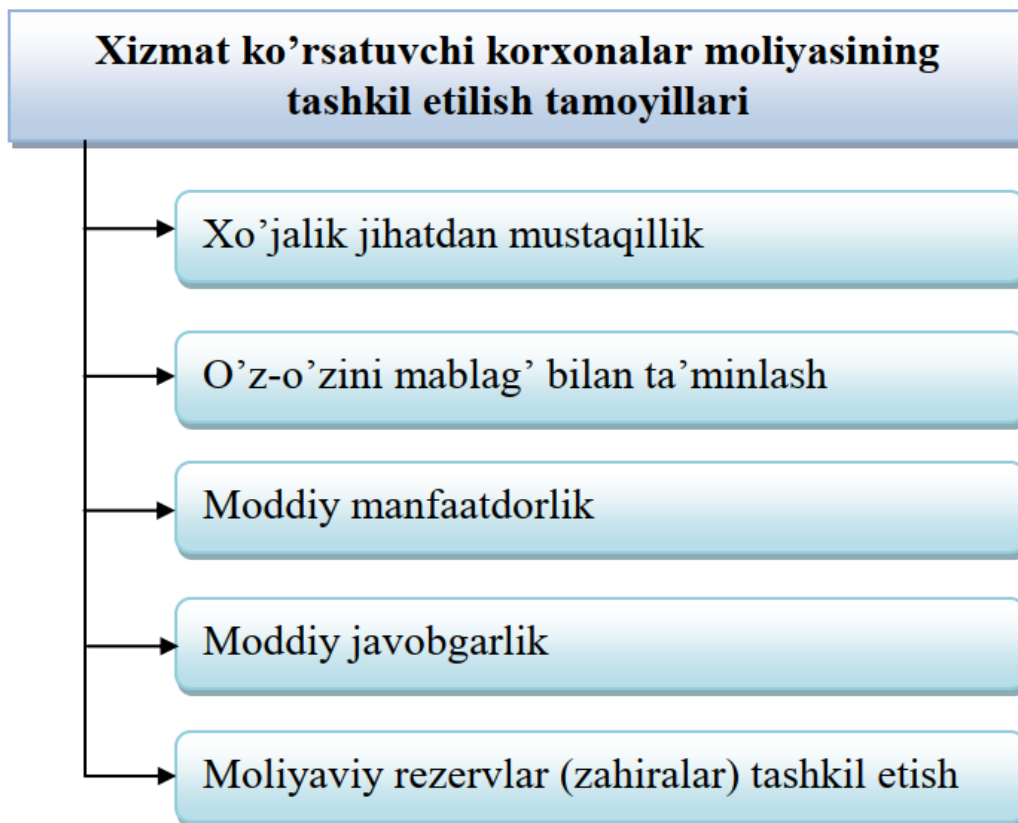
7) soliq to'lovlari, byudjetdan tashqari fondlarni tashkil qilish, byudjetdan mablag' bilan ta'minlash va jarimalar qo'llash bilan bog'liq bo'lgan xizmat ko'rsatuvchi korxonalar bilan moliya tizimi o'rtasida vujudga keladigan pul munosabatlar;

8) tijorat banklarida pul mablag'larini saqlash, kredit olish va qaytarish, kredit bo'yicha foiz to'lovlarini to'lash, valyuta sotib olish va sotish jarayonida xizmat ko'rsatuvchi korxonalar bilan bank tizimi o'rtasida vujudga keladigan pul munosabatlar;

9) mulklarni, ishchi xodimlarning ayrim toifalarini va tadbirkorlik tavakkalchiligini hamda ko'rsatilgan xizmat turlarini sug'urtalash bo'yicha xizmat ko'rsatuvchi korxonalar bilan sug'urta kompaniyalari o'rtasida vujudga keladigan pul munosabatlar.

Yuqorida keltirib o'tilgan pul munosabatlar xizmat ko'rsatuvchi korxonalar moliyasining mohitini belgilaydi, chunki ularning vositasi bilan davlatning va xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning ixtiyoridagi turli pul fondlar tashkil qilinadi va sarflanadi. Pul fondlari ma'lum maqsadlar uchun tashkil qilinadi va belgilangan maqsadlar uchun sarflanishi kerak. Pul fondlari o'z maqsadiga sarflanmagan taqdirda moliya intizomi buzilgan deb hisoblanadi.

Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarining moliyasi quyidagi bir nechta tamoyillarga asosan tashkil etiladi. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlar iqtisodiy faoliyat sohalari va pul mablag'larini sarflash yo'nalishlarini mustaqil tartibda belgilaydi. Xizmat ko'rsatish va servis sohalari qo'shimcha foyda olish maqsadida boshqa korxonalarining qimmatli qog'ozlarini sotib olish, ularning ustav kapitalini tashkil qilishda hissa qo'shib qatnashish bilan qisqa va uzoq muddatli moliyaviy investisiyalarni amalga oshirishlari mumkin. Lekin xo'jalik jihatdan to'la mustaqillik haqida gap bo'lishi mumkin emas, chunki korxonalar faoliyatining ayrim tomonlarini davlat tartibga soladi. Haqiqatdan ham korxonalar qonun bilan belgilangan tartibda byudjetga va byudjetdan tashqari fondlarga soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni to'laydi. Davlat eksport-import, valyuta va amortizasiya siyosatini belgilaydi.

Xizmat ko'rsatuvchi korxonalari moliyasining tashkil qilinish tamoyillari³

O'z-o'zini mablag' bilan ta'minlash tamoyili tadbirkorlik faoliyatining asosiy shartlaridan biridir. Bu tamoyil o'zining mablag'lari hisobiga va zarur bo'lganida kredit hisobiga ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, sotish va investisiya harajatlari to'liq qoplanishini anglatadi.

Moddiy manfaatdorlik tamoyili. Tadbirkorlik faoliyatining asosiy maqsadi foyda olish bilan belgilanadi. Xizmat ko'rsatish va servis sohalari ishchi xodimlari uchun bu tamoyil mehnat haqining yuqori darajasi bilan ta'min etilishi mumkin. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarga ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish faoliyati rivojlanishi uchun iqtisodiy sharoitlar yaratilishi bilan amalga oshirilishi mumkin. Korxonaning o'zi yangi yaratilgan qiymatni taqsimlashda iqtisodiy asoslangan mutanosiblikka, ya'ni proporsiyaga rioya qilish bilan bu tamoyil amalda bajaralishiga yordam berishi kerak.

Moddiy javobgarlik tamoyili moliya-xo'jalik faoliyati yuritish va uning natijalari uchun ma'lum javobgarlik tizimi mavjudligini anglatadi. Shartnoma shartlarini, hisob-kitob intizomini, kreditlarni qaytarish muddatlarini va soliq qonunlarini buzgan korxonalar jarimalar to'laydi. Zarar ko'rib ishlaydigan, o'zining to'lov majburiyatlarini bajara olmaydigan korxonalar bankrot deb e'lon qilinishi mumkin. Yaroqsiz mahsulot ishlab chiqargan hamda sifatsiz xizmat ko'rsatgan ayrim ishchi xodimlarga jarimalar solinadi, mukofotlardan mahrum qilinadi, mehnat intizomini buzgan taqdirda ishdan bo'shatiladi. Korxona rahbarlari soliq qonunchiligini buzganligi uchun ma'muriy javobgarlikka tortiladi.

³ Norqulov A., Bo'tayev O'. Xizmat ko'rsatish va servis sohalarining iqtisodiy salohiyatini oshirishda soliqqa tortish tizimini yanada takomillashtirish. Maqola, – T.: TMI —Tahririyat nashroyotl bo'limi, 2014- yil.D.Parpiyeva. —Bozor iqtisodiyotida auditorlik munosabatlari 2015. Tezislari to'plami.

Moliyaviy rezervlarni tashkil qilish tamoyili biznesga sarflangan mablag'lar qoplanmay qolishining ma'lum xatarlari bilan bog'liq. Iste'molchilar uchun iqtisodiy kurashda tadbirkorlar o'zining ko'rsatgan xizmatlari uchun to'lanadigan pul mablag'larining o'z vaqtida kelib tushmaslik xatari ostida sotishga majbur bo'ladi. Korxonalarining moliyaviy harajatlari ham sarflangan mablag'larning qoplanmasligi xatari bilan yoki mo'ljaldan kam daromad olinishi bilan bog'liq. Bu tamoyil faoliyat yuritish davomida korxona mushkul ahvolda tushgan paytlarda moliyaviy ahvolni tiklash uchun yetarli bo'lgan rezervlar tashkil etilishini ko'zda tutadi.

Xizmat ko'rsatish va servis sohalari moliyasi ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasining moliyasi bo'lib, umuman ijtimoiy mahsulot va xizmatni hamda milliy boylikni tashkil etgani va taqsimlangani uchun xalq xo'jaligi tarmoqlari moliyasining asosi hisoblanadi.

Yillar davomida mamlakatimizda qonun chiqarish tizimini o'zini emas, balki qonun va me'yoriy hujjatlarni ishlab chiqish hamda qabul qilish mexanizmi ham vujudga keldi. Natijada mamlakatimizda bozor munosabatlariga o'tishning qator huquqiy va asoslarining jahon andozalari talablariga mos bo'lgan shakllari yaratildi va yaratilib borilmoqda. Shu o'rinda bozor infrastrukturasini yaratish va uning faoliyatiga xos jarayonlarni tartibga solishni ta'minlaydigan qonun me'yorlari faol shakllantirib borildi. Ularning asosiy qoidalari

- Banklar va bank faoliyati to'g'risida||gi,
- O'zbekiston Respublikasining tashqi iqtisodiy faoliyati to'g'risida||gi,
- Sug'urta faoliyati to'g'risida||gi,
- Birjalar va birja faoliyati to'g'risida||gi,
- Auditorlik faoliyati to'g'risida||gi,
- Qimmatli qog'ozlar va fond birjasi to'g'risida|| kabi qonunlarda o'z aksini topgan.

Shu bilan birga, kelgusi yildan boshlab tadbirkorlarimizni mahsulotlar, ish va xizmatlarni eksport qilishda foyda solig'i va yagona soliq to'lovidan ozod etish nazarda tutilmoqda. Turizmni jadal rivojlantirish, turistlarga munosib infratuzilma yaratish, xizmatlar sifatini yanada oshirish, hududlarning turistik salohiyatidan unumli foydalanish va yangi ish o'rinlari tashkil etish, milliy turizm mahsulotlari ishlab chiqarishni ko'paytirish uchun aniq maqsadga yo'naltirilgan ishlar davom ettirilmoqda⁴.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadigi, iqtisodiy islohotlarni yanada rivojlantirish yo'lida xizmat ko'ratish sohasining rivoji nafaqat shahar markazlarida, balki respublikamizning turli chekka qishloqlarida ham yo'lga qo'yilganligi bo'yicha ishlab chiqilgan me'yoriy-huquqiy asos fikrimizning yaqqol tasdig'i bo'lib turibdi.

So'nggi yillarda respublikada servis sohasi va xizmat ko'rsatish sohaslarini qo'llab-quvvatlash borasida hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan izchil tadbirlar, bu sohadagi alohida olingan tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha qabul qilinayotgan qator dasturiy yo'nalishlar provardida xizmat ko'rsatish va servis sohasining rivojlanishiga, shuningdek uy-joy xo'jaligiga xizmat ko'rsatish sohasining yuqori sur'atlar bilan o'sishiga olib kelmoqda.

⁴ Prezident Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 26 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi, 7-bet, 08.12.2018

Jismoniy shaxslarga	Yuridik shaxslarga
• Pul o'tkazmalari • Omonatlar • Bank kartalari • Kredit mahsulotlari • Konversion amaliyotlari • Mobil banking • Individual seyf va yacheykalar • Hisob-kitob va kassa xizmatlari • To'lovlarni qabul qilish • Kommunal to'lovlarni amalga oshirish • Jamg'arma sertifikatlari • Mol-mulkni ishonchli boshqarish	• Kredit mahsulotlari, shu jumladan xorijiy valyutada • Lizing • Faktoring • Konversion amaliyotlari • Internet-banking • Individual seyf va yacheykalar • Hisob-kitob va kassa xizmatlari • Xorijiy kredit liniyalari • Loyihalarni moliyalashtirish • Sug'urta tashkilotlar nomidan sug'urta shartnomasini tuzish • Omonat sertifikatlari • Mol-mulkni ishonchli boshqarish

Tijorat banklarining xizmatlar turi⁵:

Yuqorida keltirib o'tilgan huquqiy asos bozor munosabatlarini yanada mustahkamlash uchun xizmat qilmoqda. Iqtisodiy rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, erkin iqtisodiyot sharoitida tadbirkorlikning taraqqiyoti sohada huquqiy-me'yoriy bazani izchil va doimiy takomillashtirib borish bilan bog'liq ekan. Shundan kelib chiqib, mamlakatimizda qabul qilingan tadbirkorlik sub'ektlarini rivojlantirishga oid qonunlar, farmonlar, hukumat qarorlari va sohalar bo'yicha tegishli vazirliklarning me'yoriy hujjatlari mamlakatimiz iqtisodiyotini bosqichma-bosqich erkinlashtirib borishga qaratilmoqda. Chunki, xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishidan tadbirkorlar bilan birga davlatning o'zi ham manfaatdordir. Zero, tadbirkorlikning rivojlanishi natijasida:

- ☐ davlat byudjeti mablag' bilan to'ldiriladi;
- ☐ yangi ish o'rinlarini tashkil qilish evaziga ishsizlik kamayadi;
- ☐ mamlakat bozori zarur mahsulotlar bilan boyitiladi;
- ☐ bozorda mahsulotlar narxining pasayishi ro'y beradi;
- ☐ aholi farovonligi oshadi;
- ☐ tadbirkor o'z yashovchanligini ta'minlash uchun kurashga intiladi;
- ☐ pirovardida mamlakatda yuqori iqtisodiy o'sishga erishiladi.¹

Shunday qilib biz ilmiy ishimizning ushbu bo'limida xizmat ko'rsatish sohasi o'zi qanday faoliyat va uning moliyaviy masalalari, bu soha tizimining umuminsoniy faoliyat va shaxsiy insoniy faoliyat taraqqiyotidagi roli va ahamiyati, uning tarkibiy elementlari va vazifalari nimadan iborat, ularning huquqiy asoslari hamda xizmat ko'rsatish va servis sohalarida moliyaviy munosabatlarni tashkil etishning nazariy asoslari va xususiyatlari nimalardan iborat ekanligi, xususiyy uy-joy mulkdorlari shirkatlari faoliyatining o'ziga xos jihatlari hamda xizmat ko'rsatish sohasi moliyasining huquqiy va me'yoriy asoslariga to'xtalib o'tishga

⁵ <https://finlit.uz/uz/articles/financial-market/commercial-banks/>

harakat qildik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. Normativ-huquqiy hujjatlar metodologik ahamiyatga molik nashrlar

- 1.1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023-y., 03/23/837/0241-son
- 1.2. O'zbekiston Respublikasining Soliq Kodeksi // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 30.10.2021-y., 03/21/726/1001-son.
- 1.3. O'zbekiston Respublikasi Byudjet Kodeksi // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 30.10.2021-y., 03/21/726/1001-son.
- 1.4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2021-y., 06/21/6217/0409-son.
- 1.5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28 yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi,; 10.02.2023-y., 06/23/21/0085-son.
- 1.6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston " NMIU, 2017.
- 1.7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: "O'zbekiston " NMIU, 2017.
- 1.8. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent: O'zbekiston , 2017.
- 1.9. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: "O'zbekiston " NMIU, 2017.

II. Monografiya, ilmiy maqola, patent, ilmiy to'plamlar

- 2.1. Norqulov A., Bo'tayev O'. Xizmat ko'rsatish va servis sohalarining iqtisodiy salohiyatini oshirishda soliqqa tortish tizimini yanada takomillashtirish. Maqola, – T.: TMI –Tahririyat nashroyot|| bo'limi, 2014-yil.D.Parpiyeva. —Bozor iqtisodiyotida auditorlik munosabatlari|| 2015. Tezislar to'plami.
- 2.2. Mihaela Alina Robu, Ioan Bogdan Robu, —The influence of the audit report on the relevance of accounting information reported by listed Romanian companies||
- 2.3. Турсунова М.Р., Ли И.В.: "Значение и развитие новых зарубежных инвестиций в экономике Республики Узбекистан"-Республиканская научно-техническая конференция. Формирование инновационного мышления студентов химико технологического направления, Ташкент,2018
- 2.4. Xidirov N.G'. Sanoat korxonalarida investitsion faoliyatni moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish. Ph.d ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertasiya avtoreferati. T.:2021.

III. Foydalanilgan boshqa adabiyotlar

- 3.1.Банковское дело и финансирования инвестиций, /Под редакссии Н.Брука. Институт экономического развития Всемирного банка, 1-том 2-част, 1995., 281-стр.
- 3.2.Богатин Ю.В., Швандар В.А. "Инвестиционный анализ": Учебное пособие для вузов.- М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000., 148-149 стр.
- 3.3.Imomov X.X.: Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish", o'quv qo'llanma. - T.: "Iqtisod-moliya", 2010.
- 3.4.Капитенко В.В. Инвестиции и хеджирование: Учебно-практическое пособие для вузов. - М.: «Издательство ПРИОР», 2007.
- 3.5.Колтынюк Б.А. Инвестиционное проектирование объектов социально-культурной среды: Учебник.-СПБ.: "Михайлова В.А",2000.
- 3.6.Колмыкова Т.С. Инвестиционный анализ: учеб.пособие.-М.: "ИНФРА-М", 2009.
- 3.7.Mahmudov N.M, Madjidov Sh.A.: "Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish". O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2010.
- 3.8.Mamatov B.S., Hojamkulov D.Yu., Nurbekov O.Sh. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish.Darslik. T.: "Iqtisod-Moliya", 2014.
- 3.9.Мазур И.И., Шапиро В.Д., Олдерогге Н.Г. "Инвестиционно-строительный инжиниринг". Учеб.пособие.-М.:ЕЛИМА, 2009.
- 3.10.Nosirov E.I., Asomxodjayeva Sh.Sh., Aliqulov M.S. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish. 1-qism. T.: "Iqtisod-Moliya", 2020.

IV. Internet saytlari

- www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portal;
- www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi;
- www.lex.uz - O'R qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy ba'zasi;
- www.publicfinance.uz - O'zbekistonda byudjet islohotlari loyihasi;
- www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligi;
- www.ziynet.uz - O'zbekiston Respublikasi axborot ta'lim tarmog'i;
- www.mineconomy.uz - O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi;
- www.soliq.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi;
- www.sciencedirectassets.com - Xalqaro ilmiy ma'lumotlar bazalari;
- www.miit.uz - O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi;
- <http://www.ved.gov.ru/articles>.